

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA

DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER

prednesené 11. decembra 2003¹

1. V spore, ktorý prejednáva Arbeits- und Sozialgericht Wien (súd prvého stupňa príslušný pre sociálne otázky) sa rozhoduje o žalobe, ktorá sa týka síce neobvyklého prípadu, ale aj možnej zjavnej nespravodlivosti, pretože na základe vnútroštátnych predpisov sa odmieta poskytovanie dávky pre bývalých rakúskych vojnových zajatcov, ktorí medzičasom nadobudli iné štátne občianstvo.

Uplatniteľné právo

2. V rámci vnútroštátnej právnej úpravy stačí na účely prejudiciálnej otázky uviesť § 1 rakúskeho zákona o odškodnení vojnových zajatcov (Kriegsgefangenenentschädigungsgesetz)² (ďalej len „spolkový zákon“), ktorý znie:

„Rakúski štátni občania, ktorí

1. počas prvej alebo druhej svetovej vojny boli vojnovými zajatcami, alebo

Vnútroštátny súd si kladie otázku, či táto podmienka nepredstavuje obmedzovanie voľného pohybu pracovníkov v rámci Spoločenstva. Zároveň vzniká aj otázka, či opätrenie takéhoto druhu je zlučiteľné so zákazom diskriminácie na základe štátnej príslušnosti, ako je stanovený v článku 12 ES.

2. počas druhej svetovej vojny alebo počas okupácie Rakúska spojeneckými silami boli zahraničnou mocnosťou zatknutí

1 — Jazyk prednesu: španielčina.

2 — Bundesgesetzblatt I, č. 142/2000, v znení Bundesgesetzblatt I, č. 40/2002.

alebo uväznení z politických alebo vojenských dôvodov, alebo

Skutkový stav sporu vo veci samej

3. sa z dôvodu politického prenasledovania alebo hrozby politického prenasledovania v zmysle zákona o pomoci obetiam (Opferfürsorgegesetz, Bundesgesetzblatt I, č. 183/1947), nachádzali mimo územia Rakúskej republiky a z dôvodov uvedených v bode 2 boli zatknutí a po začatí druhej svetovej vojny boli uväznení,

4. Z uznesenia vnútroštátneho súdu vyplýva, že žalobca v konaní vo veci samej, Josef Baldinger, sa narodil 19. apríla 1927 ako rakúsky štátny občan. Od januára do mája 1945 sa zúčastnil druhej svetovej vojny ako vojak nemeckej armády. Od 8. mája 1945 do 27. decembra 1947 bol v sovietskom zajatí.

majú nárok na dávku podľa ustanovení tohto spolkového zákona.“

5. Následne sa zamestnal v Rakúsku ako robotník, až kým roku 1954 nevycestoval s cieľom hľadať si prácu do Švédska, kde vykonával zárobkovú činnosť do roku 1964. Neskôr opäť pracoval jeden rok v svojej rodnej krajine a potom v apríli 1965 natrvalo emigroval do Švédska, kde pracoval a roku 1967 nadobudol švédske štátne občianstvo, v dôsledku čoho zároveň stratil pôvodné občianstvo.

3. Čo sa týka právnej úpravy Spoločenstva, treba popri článku 39 ES, ktorý zakotvuje voľný pohyb pracovníkov v rámci Spoločenstva, uviesť článok 12 ES, ktorého prvý odsek znie:

Od 1. mája 1986 žalobca poberá od rakúskej inštitúcie [Pensionsversicherungsanstalt] invalidný, resp. starobný dôchodok.

„V rámci pôsobnosti tejto zmluvy [Zmluvy o ES], a bez toho, aby boli dotknuté jej osobitné ustanovenia, akákoľvek diskriminácia na základe štátnej príslušnosti je zakázaná.“

6. Keď bola roku 2000 zavedená dávka na odškodnenie bývalých vojnových zajatcov na základe spolkového zákona, podal pán Bal-

dinger žiadosť o túto dávku, ktorú však Pensionsversicherungsanstalt der Arbeiter, inštitúcia poverená vyplácaním dávok, rozhodnutím z 1. marca 2002 zamietla.

2. počas druhej svetovej vojny alebo počas okupácie Rakúska spojeneckými silami boli zahraničnou mocnosťou zatknuté alebo uväznené z politických alebo vojenských dôvodov, alebo

7. Pán Baldinger napadol toto rozhodnutie pred rakúskym súdom.

3. sa z dôvodu politického prenasledovania alebo hrozby politického prenasledovania nachádzali mimo územia Rakúskej republiky a z politických alebo vojenských dôvodov boli zahraničnou mocnosťou zatknuté a po začatí druhej svetovej vojny boli uväznené,

Prejudiciálna otázka

je podmienený existenciou rakúskej štátnej príslušnosti v čase podania žiadosti?"

8. Arbeits- und Sozialgericht Wien rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

Konanie pred Súdnym dvorom

„Má sa článok 48 ods. 2 Zmluvy ES (zmenený, teraz článok 39 ods. 2 ES) o voľnom pohybe pracovníkov vykladať v tom zmysle, že mu odporuje vnútroštátna právna úprava, podľa ktorej zákonom prvý raz roku 2000 zavedený nárok na finančné odškodnenie, v prospech osôb, ktoré:

9. Uznesenie vnútroštátneho súdu bolo zaregistrované v kancelárii Súdného dvora 28. októbra 2002.

1. počas prvej alebo druhej svetovej vojny boli vojnovými zajatcami, alebo

10. Rakúska vláda a Komisia Európskych spoločenských predložili písomné, ako aj ústne pripomienky. Pojednávanie sa uskutočnilo 13. novembra 2003.

Posúdenie prejudiciálnej otázky

ukázali dlhšie zajatie, dôkaz o národnom uznaní za prežité utrpenie a poskytnúť im protihodnotu za služby preukázané štátu⁴.

11. Vnútroštátny súd uvádza, že peňažná dávka, ktorá je predmetom konania vo veci samej, nie je viazaná na výkon akejkoľvek platenej činnosti.

12. Ďalej nie je sporné, že nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva³ sa nedá uplatniť, pretože systémy dávok pre obeť vojny aj jej dôsledkov sú podľa článku 4 ods. 4 nariadenia z jeho pôsobnosti vylúčené.

Podľa týchto systémov sa totiž povinnosť dotknutého štátu poskytovať dávky odvodzuje od skutočností, ktoré nevyplývajú z výkonu voľného pohybu, ale majú odškodniť obeť na základe osobitného záujmu štátu, ktorý ich zavedie.

Podstatným účelom poskytovanej dávky je dať bývalým vojnovým zajatcom, ktorí pre-

13. Nemožno uplatniť ani nariadenie rady (EHS) č. 1612/68 z 15. októbra 1968 o slobode pohybu pracovníkov v rámci spoločenstva⁵, pretože Súdny dvor v rozsudku z 31. mája 1979, Even⁶, rozhodol, že zo súhrnu jeho ustanovení a nimi sledovaných cieľov vyplýva, že sociálne a daňové zvýhodnenia tuzemských zamestnancov vo všeobecnosti sú poskytované najmä kvôli ich objektívnemu postaveniu ako pracovníka alebo jednoducho kvôli bydlisku v tuzemsku. Naopak dávka, ktorá je založená na právnej norme o národnom uznaní prežitého utrpenia, ako je tá pre vojnových zajatcov, nevykazuje podstatné znaky zvýhodnení, opísané v článku 7 ods. 2 nariadenia č. 1612/68, takže nepatrí do vecnej pôsobnosti tohto nariadenia.

14. Z podobných dôvodov nemožno spornú dávku jednoducho subsumovať pod jeden z troch aspektov článku 39 ods. 2 ES, totiž

4 — Rozsudok zo 6. júla 1978, Gillard, 9/78, Zb. s. 1661, bod 13.

5 — Nariadenie Rady (EHS) č. 1612/68 z 15. októbra 1968 o slobode pohybu pracovníkov v rámci Spoločenstva (Ú. v. ES L 257, s. 2).

6 — Rozsudok z 31. mája 1979, Even, 207/78, Zb. s. 2019.

3 — Ú. v. ES L 149, s. 2.

zamestnanie, odmena a iné pracovné podmienky. Voľný pohyb pracovníkov nechráni pred nevýhodami, ktoré vychádzajú z dôvodov iného druhu.

15. Pri doslovnom výklade sa na položenú otázku má odpovedať tak, že článku 39 ES neodporuje vnútroštátna právna úprava, podľa ktorej poskytovanie odškodnenia pre bývalých vojnových zajatcov vyžaduje, aby žiadateľ pri podaní žiadosti mal štátne občianstvo členského štátu, ktorý dávku poskytuje.

16. Je ťažké uspokojiť sa s takým formálnym výkladom, ktorý môže odobriť zrejmu nespravodlivosť.

Na pojednávaní rakúska vláda neuviedla žiadne tvrdenia, ktoré by odôvodňovali toto nerovnaké zaobchádzanie. Síce poukázala na údajne oprávnený záujem vyhradiť tento druh dávky pre osoby, ktoré si zachovali svoje spojenie s Rakúskom, ale v zásade uznala, že túto anomáliu je možné pripísať opomenutiu zákonodarcu.

17. Diskriminácii, ktorá je dôvodom tohto konania, by sa možno dalo vyhnúť teleologickým výkladom textu spolkového zákona. Nechcem zasahovať do pôsobnosti vnútroštátnych sudcov vykladať vlastné právo, ale je nesporné, že znenie ustanovenia podľa všetkého nevylučuje, že k prípadne oprávneným osobám na túto dávku patria osoby, ktoré v relevantnom časovom období, t. j. keď sa nachádzali v zajatí, boli rakúskymi štátnymi príslušníkmi.

Naopak formálny výklad predpisu, ktorému dáva prednosť vnútroštátny súd, by viedol k tomu, že Rakúsko by všetkých občanov, ktorí počas prvej alebo druhej svetovej vojny boli vojnovými zajatcami, nezávisle od ich štátnej príslušnosti odškodňovalo len pod podmienkou, že v čase podania žiadosti sú rakúskymi štátnymi príslušníkmi.

18. Na pojednávaní zástupca rakúskej vlády uviedol, že spolkový zákon má za cieľ odškodniť vojnových zajatcov za prežité utrpenie počas ich zajatia. Aby potvrdil opodstatnenosť zužujúceho výkladu ustanovenia dodal, že takéto ponímanie je nevyhnutné na základe skutočnosti, že v dotknutom časovom období, t. j. počas okupácie Nemeckom, nejestvovalo rakúske štátne občianstvo ako také, preto právne predpisy používajú zvyčajný opis na označenie rakúskych občanov v tomto časovom

období, ktorý však nie je obsiahnutý v spolkovom zákone.

19. Preto je potrebné sa ďalej pýtať, či materiálna nespravodlivosť, ktorá vyplýva zo všetkých týchto okolností, dovoľuje Súdnemu dvoru zaoberať sa otázkou v inom rámci, ako je daný vnútroštátnym súdom. Je vhodné zohľadniť zásadu, ktorú určil Baltasar Gracián, španielsky spisovateľ 17. storočia, apelujúcu na „dobré zmýšľanie proti náhodnému osudu, na dobrú povahu proti striktnému zákonu, na dobré umenie proti nedokonalosti a na dobré porozumenie pre všetko“⁷.

20. Ako Komisia správne poznamenala, na odstránenie tohto druhu diskriminácie by mohol byť použitý článok 12 ES.

Toto ustanovenie zakazuje akúkoľvek diskrimináciu na základe štátnej príslušnosti v rámci rozsahu pôsobnosti Zmluvy, bez toho, aby boli dotknuté osobitné ustanovenia.

21. Komisia sa odvoláva na rad rozsudkov o nezlučiteľnosti *cautio judicatum solvi* (povinnosť zložiť peňažnú sumu ako zábezpeku na zaplatenie prípadných trov konania)⁸ s právom Spoločenstva, ktorými si Súdny dvor osvojil široký pojem vecnej pôsobnosti Zmluvy, aby tým boli včlenené všetky žaloby vo veci samej súvisiace s výkonom základných slobôd zaručovaných právom Spoločenstva.

22. Nemôžem bezvýhradne súhlasiť s týmto voluntaristickým postojom Komisie. Predmetom konania vo veciach Data Delecta a Hayes boli platby za dodávky tovarov v rámci typického cezhraničného prevodu, takže mohlo byť bez problémov rozhodnuté, že spor o druhu procesného opatrenia bol časťou právneho aspektu výkonu voľného pohybu tovaru.

V rozsudku Saldanha žalobcovia v konaní vo veci samej žiadali o vydanie zákazu zdržať sa konania, aby mohli zabrániť určitému plánovanému preskupeniu kapitálu spoločnosti, ktorej boli akcionármi. Súdny dvor sa obmedzil na pripomenutie, že Rada a Komisia podľa článku 54 ods. 3 písm. g) Zmluvy ES (teraz článok 44 ods. 2 písm. g) ES) na výkon slobody usadiť sa v potrebnej miere koordinujú ochranu záujmov spoloč-

7 — GRACIÁN, B.: *El Crítico*. Prvá časť, kapitola VIII, Vyd. Turner, Biblioteca Castro, Madrid, 1993, s. 106.

8 — Rozsudky z 26. septembra 1996, Data Delecta a Forsberg, C-43/95, Zb. s. I-4661; z 20. marca 1997, Hayes, C-323/95, Zb. s. I-1711), a z 2. októbra 1997, Saldanha a MTS, C-122/96, Zb. s. I-5325) (ďalej len „rozsudky Data Delecta, Hayes a Saldanha“).

níkov a tretích osôb, ako sa to vyžaduje v členských štátoch od spoločností. Sporné procesné podmienky podľa toho patria do pôsobnosti Zmluvy, a preto sa na ne vzťahuje zákaz diskriminácie na základe štátnej príslušnosti.

23. Táto doktrína sa však nedá preniesť na prejednávany prípad, lebo dávka pre bývalých vojnových zajatcov nie je časťou výhod, ktorých poskytovanie je chránené technickou definíciou voľného pohybu pracovníkov, ako je to uvedené vyššie. Obsah tohto pojmu je okrem toho užší ako obsah pojmu voľný pohyb tovaru, takže nemožno povedať, že je namierený proti každému opatreniu, ktoré môže skutočne alebo potenciálne negatívne ovplyvniť migračné prúdy vnútri Spoločenstva.

24. Preto treba preskúmať, či pán Baldinger vo svojom postavení ako občan Únie môže z článkov 17 a 18 ES odvodiť samostatné právo.

Na základe článku 18 ods. 1 ES má každý občan Únie právo slobodne sa pohybovať

a zdržiavať sa na území členských štátov, rešpektujúc obmedzenia a podmienky stanovené v tejto Zmluve a v predpisoch prijatých na ich vykonanie.

Keď Maastrichtská zmluva zaviedla inštitút občianstva Únie považovaný za mimoriadne symbolickú iniciatívu⁹, zrejým úmyslom bolo priznať budovaniu Európy politickú ambíciu, ktorou bude vyvolaný pocit príslušnosti k spoločnosti so spoločnými hodnotami a ideálmi. Robert Kovar pripomenul, že Jean Monnet na začiatku integrácie kontinentu priznal, že nejde o vytvorenie koalície medzi štátmi, ale vytvorenie jednoty medzi ľuďmi¹⁰.

25. Pri inej príležitosti som už zdôraznil, že vytvorenie občianstva Únie, ktorého dôsledkom je sloboda pohybu jeho príslušníkov na území všetkých členských štátov, znamená kvalitatívne značný pokrok, pretože túto slobodu zbavuje funkcionalistických a inštrumentálnych prvkov (spojitosť s hospodárskou činnosťou alebo s uskutočnením vnútorného trhu), a tým ju

9 — KOVAR, R., SIMON, D.: La citoyenneté européenne, *Cahiers de droit européen*, 1993, s. 290.

10 — KOVAR, R.: L'émergence et l'affirmation du concept de citoyenneté européenne dans le processus d'intégration européenne. In *La citoyenneté européenne*, Philip, Ch., Soldatos, P. (ed.), Katedra Jeana Monneta na Univerzite Montréal, Montréal, 2000, s. 81.

povyšuje na úroveň samostatného a nezávislého práva, ktoré patrí k politickému statusu občanov únie¹¹. Dôkazom tejto kvalitatívnej zmeny je zaradenie slobody pohybu a zdržiavania sa ako samostatného práva do článku 45 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie.

26. Existuje ešte málo judikatúry o občianstve Únie týkajúcej sa základného statusu príslušníkov členských štátov¹².

Rozsudky z 11. júla 2002, D’Hoop¹³, a zo 17. septembra 2002, Baumbast a R¹⁴, ale potvrdzujú, že obmedzenia a podmienky stanovené v článku 18 ES sú založené na idej, podľa ktorej výkon práva občanov Únie zdržovať sa na území môže byť podriadený oprávneným záujmom členských štátov a dodávajú, že tieto obmedzenia a podmienky sa môžu uplatňovať len pri dodržaní príslušných limitov práva Spoločenstva a v súlade so všeobecnými zásadami práva Spoločenstva, najmä zásadou proporcionality. Vnútroštátne opatrenia prijaté v tejto súvislosti tak musia byť vhodné

a nevyhnutné na dosiahnutie sledovaného cieľa¹⁵.

27. Predmetom rozsudku D’Hoop bola dočasná podpora, ktorá sa poskytuje mladým ľuďom v Belgicku, ktorí ukončili svoje vzdelanie a hľadajú si prvé zamestnanie. Poskytnutie takejto podpory bolo zamietnuté belgickej občianke, lebo absolvovala vyššie vzdelanie v inom členskom štáte.

Podľa Súdneho dvora táto diskriminácia, ktorá sa netýkala ani voľného pohybu pracovníkov, ako je stanovený v článku 39 ES, ani inej tradičnej oblasti Zmluvy, bola v rozpore so zásadami, na ktorých je založený status občana Únie, totiž zaručením rovnakého právneho zaobchádzania pri výkone práva zdržiavať sa na území členských štátov¹⁶.

Pri dôkladnom posúdení primeranosti opatrenia Súdny dvor najprv vyvodil, že vnútroštátny zákonodarca chcel právom zaručiť

11 — Návrhy generálneho advokáta z 26. novembra 1996 k rozsudku zo 17. júna 1997, Shingara a Radiom, spojené veci C-65/95 a C-111/95, Zb. s. I-3343, bod 34.

12 — Rozsudok z 20. septembra 2001, Grzelczyk, C-184/99, Zb. s. I-6193, bod 31.

13 — Vec C-224/98, Zb. s. I-6191.

14 — Vec C-413/99, Zb. s. I-7091.

15 — Rozsudok Baumbast a R, už citovaný, body 90 a 91.

16 — Rozsudok D’Hoop, už citovaný, bod 35.

skutočnú spojitosť medzi žiadateľom a dotknutým priestorom pracovného trhu, potom ale rozhodol, že stanovenie výlučnej požiadavky na miesto získania diplomu o dosiahnutom vzdelaní je príliš všeobecné a jednostranné a presahuje to, čo je nevyhnutné na dosiahnutie sledovaného cieľa.¹⁷

28. V rozsudku *Baumbast a R* Súdny dvor posudzoval právo zdržiavať sa na území Spojeného kráľovstva pre nemeckého občana, ktorý sa už nemohol odvolávať na predpisy o voľnom pohybe pracovníkov.

Súdny dvor rozhodol, že je neprimeraným zásahom do práva pobytu podľa článku 18 ods. 1 ES, keď bolo odňaté právo zostať v prijímajúcom členskom štáte občanovi Únie, ktorý má dostatok prostriedkov na existenciu, niekoľko rokov tam pracoval a legálne tam býval spolu so svojou rodinou, nikdy nezatažoval verejné financie a spolu s rodinou bol zdravotne poistený v plnom rozsahu v inom členskom štáte.¹⁸

29. Z týchto dvoch rozhodnutí vyplýva, že Súdny dvor uprednostňuje priznanie samostatného práva na pobyt pre európskych občanov, pričom odôvodnenie obmedzenia tohto práva sa v každom prípade preskúmava.

30. Prednedávnom Súdny dvor v rozsudku z 2. októbra 2003, *García Avello*¹⁹, podobne preskúmal belgickú občiansko-právnu úpravu, ktorá zakazovala zapísať deti španielskeho občana, ktoré mali dvojité štátne občianstvo Belgicka a Španielska, do matriky podľa španielskych zvyklostí, t. j. kombináciou prvého priezviska otca a matky.

Podľa môjho názoru by tento prístup Súdneho dvora mohol slúžiť ako smerodajný pre tento prípad.

31. Zdá sa byť evidentné, že na systémy určovania mien osobám sa nevzťahuje právo Spoločenstva, ale tieto patria do pôsobnosti členských štátov. Pri ich výkone však členské štáty musia dodržiavať ustanovenia Zmluvy, najmä tie, ktoré sa týkajú slobody priznanej

17 — Tamže, body 38 a 39.

18 — Rozsudok *Baumbast a R*, už citovaný, body 92 a 93.

19 — Rozsudok C-148/02, zatiaľ neuverejnený v Zbierke.

každému občanovi Únie zdržiavať sa na území akéhokoľvek členského štátu²⁰.

32. Vo veci *García Avello* existovala v konaní pred vnútroštátnym súdom súvislosť s právom Spoločenstva, pretože deti žalobcu boli príslušníkmi členského štátu a legálne sa zdržovali na území iného členského štátu. Preto sa mohli účinne odvolávať na článok 12 ES, ktorý zakazuje diskrimináciu na základe štátnej príslušnosti²¹.

33. Ďalej sa Súdny dvor v rozsudku zaoberal tradičnou definíciou pojmu nerovnakého zaobchádzania, aby posúdil, či vo veci, ktorú prejednával, bola nerovnosť odôvodnená objektívnymi hľadiskami primeranými legítimne sledovanému cieľu²².

34. Zastávam názor, že túto doktrínu *mutatis mutandis* je možné uplatniť na prejednávanú vec.

35. Systém odškodnenia zavedený spolkovým zákonom, hoci nemá súvislosť s právom Spoločenstva, musí rešpektovať jeho základné zásady rovnako ako systém určovania mena vo veci *García Avello*.

36. Pán Baldinger je švédsky štátny občan, čím má nepochybne status občana Únie. Tento status však nerozširuje vecnú pôsobnosť Zmluvy na čisto vnútroštátne záležitosti, ktoré nie sú žiadnym spôsobom prepojené s právom Spoločenstva²³.

37. Je zrejmé, že žalobca v konaní pred vnútroštátnym súdom využil možnosť usadiť sa v inej krajine dávno pred vstupom Rakúska alebo Švédska do Európskych spoločenstiev. Dokonca k tomuto dátumu, t. j. k 1. januáru 1995 pán Baldinger už viac nemohol byť považovaný za migrujúcu osobu, keďže prijal štátne občianstvo prijímajúceho štátu.

38. Táto okolnosť v prejednávanom prípade však nie je rozhodujúca, pretože cezhraničný

20 — Tamže, bod 25.

21 — Tamže, body 27 a 29.

22 — Tamže, bod 31.

23 — Rozsudok z 5. júna 1997, Uecker a Jacquet, spojené veci C-64/96 a C-65/96, Zb. s. I-3171, bod 23.

prvok je založený na tom, že občan, ktorý mal v minulosti štátne občianstvo jedného členského štátu, má bydlisko v inom členskom štáte. Preto jeho situácia nemôže byť porovnávaná so situáciou štátnych občanov prijímajúceho štátu, ktorí si vždy zachovali rovnakú štátnu príslušnosť. Jeho starý zväzok so štátnym občianstvom mohol slúžiť ako prostriedok na využitie určitých práv po niekoľkých rokoch, ako presne dokumentuje tento spor. Pravdaže tu nejde o čisto vnútroštátnu záležitosť.

ako akýkoľvek občan, ktorý uplatnil svoje právo na voľný pohyb, a preto má nárok na ochranu.

40. Preto si myslím, že prípad žalobcu vo veci samej patrí do pôsobnosti práva Spoločenstva.

39. Nárok pána Baldingera si zaslúži primeranú ochranu. Právo Spoločenstva ako nástroj projektu integrácie mu nemôže priznať menej výhodné zaobchádzanie len na základe skutočnosti, že si zvolil štátne občianstvo krajiny, v ktorej sa rozhodol natrvalo usadiť. Obmedzujúci a podmienený charakter rovnakého zaobchádzania s tuzemcami a migrujúcimi osobami v Spoločenstve na základe Zmluvy²⁴ odôvodňuje možnosť v prípade dlhodobého pobytu nadobudnúť štátne občianstvo prijímajúceho štátu.

V tomto zmysle má pán Baldinger podľa článku 18 ES, v spojení s článkom 12 ES, právo voľne sa pohybovať a zdržiavať sa na území členských štátov bez toho, aby sa obával, že sa stane obeťou neodôvodnenej diskriminácie na základe svojej štátnej príslušnosti.

Pretože právne postavenie žalobcu nie je úplne rovnaké ako právne postavenie tuzemca prijímajúceho štátu, je z materiálneho hľadiska v podobnej situácii

41. Zákaz diskriminácie vyžaduje, aby sa s porovnateľnými situáciami zaobchádzalo rovnako a s rozdielnymi situáciami rôzne. Uvedené rozdielne zaobchádzanie by bolo odôvodnené len vtedy, ak by bolo založené na objektívnych hľadiskách nezávislých od štátnej príslušnosti dotknutých osôb a primeraných legitímne sledovanému cieľu²⁵.

24 — Pozri napríklad pojmy a obsah článku 39 ods. 3 ES alebo článok 55 ES.

25 — Rozsudok D'Hoop, už citovaný, bod 36.

42. Ako je uvedené v uznesení vnútroštátneho súdu, pán Baldinger spĺňa všetky potrebné materiálne podmienky na poskytnutie sporného odškodnenia s *výnimkou rakúskeho štátneho občianstva v čase podaní žiadosti*. Situácie relevantné pre posúdenie možného nerovnakého zaobchádzania sú situácie dvoch osôb, ktoré spĺňajú uvedené požiadavky, pričom jedna má rakúske štátne občianstvo, zatiaľ čo druhá ho už nemá, pretože ho stratila nadobudnutím novej štátnej príslušnosti. Prvá osoba dostane odškodnenie, druhej osobe sa zamietne.

43. Uznesenie vnútroštátneho súdu neobsahuje žiadny odkaz na odôvodnenie tohto nerovnakého zaobchádzania, ani nevysvetľuje účel poskytovania odškodnenia.

44. Ako som už konštatoval, zástupca rakúskej vlády na pojednávaní poukázal na to, že Rakúsko je oprávnené vyhradiť odškodnenie pre osoby, ktoré si zachovali spojenie s pôvodnou krajinou, ale uznal, že táto nerovnosť možno vyplýva z nepozornosti zákonodarcu.

45. Je možné vychádzať z toho, že poskytovanie peňažnej dávky obetiam vojnového zajatia má vyjadriť dôkaz uznania za prežité utrpenie. Podľa judikatúry Súdneho dvora²⁶ toto je v každom prípade podmienkou na neuplatňovanie zásad, ktorými sa spravuje voľný pohyb pracovníkov v Spoločenstve, na túto kategóriu výhod.

So zreteľom na konkrétny účel treba posúdiť vhodnosť a primeranosť dotknutého obmedzenia. Niet pochyb o tom, že obmedzenie poskytovania odškodnenia, ktorým má byť údajne vyjadrené národné uznanie za prežité utrpenie bývalým vojnovým zajatcom, ktorí si zachovali rakúske štátne občianstvo, nepredstavuje objektívny dôvod odlišný *od kritéria štátnej príslušnosti*, ako to vyžaduje článok 12 ES. Obmedzujúce ustanovenie spolkového zákona vedie teda k výsledku, ktorému treba podľa zákazu diskriminácie na základe štátnej príslušnosti zabrániť.

So zreteľom na uznanie, ktoré si zaslúžia, obeť vojnového zajatia sa nerozlišujú jeden od druhého tým, že niektoré si ponechali svoje štátne občianstvo a iné, ako žalobca v konaní pred vnútroštátnym súdom, si zvolili svoje bydlisko v inej krajine, a preto sa rozhodli nadobudnúť nové štátne občian-

26 — Pozri body 12 a 13 vyššie.

stvo. Naopak, vylúčenie tých, ktorí prestali byť Rakúšanmi, môže byť chápané bez iného primeraného odôvodnenia ako zníženie dôstojnosti osôb, ktoré sa nachádzajú v podobnej situácii ako pán Baldinger.

47. Hoci občianstvo Únie ako také nemôže udeliť všetky práva, ktoré sú tradične spojené s príslušnosťou k politickému spoločenstvu, musí aspoň zaručovať zmenu štátnej príslušnosti v rámci Spoločenstva bez akýchkoľvek právnych znevýhodnení.

46. Pretože možné odôvodnenie nerovného zaobchádzania nie je vhodné, netreba preskúmať jeho primeranosť.

Návrh

48. Na základe vyššie uvedených posúdení navrhujem, aby sa na otázky, podané Arbeits- und Sozialgericht Wien odpovedalo tak, že články 12 a 17 ES bránia právnej úprave členského štátu, na základe ktorej poskytovanie dávky pre bývalých vojnových zajatcov ako uznanie za prežité utrpenie je podmienené štátnou príslušnosťou tohto štátu v čase podania žiadosti.